

XXIII. Kaupungin yleisten töiden hallitus.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen vuodelta 1923 laatima kertomus oli seuraavansisältöinen:

Kaupungin yleisten töiden hallitukseen kuului vuoden varrella yli-insinööri O. F. Nyberg puheenjohtajana 1 p:n huhtikuuta, jolloin hänelle omasta pyynnöstään myönnettiin vapautus ja hänen sijaansa jäseneksi sekä puheenjohtajaksi valittiin varatuomari A. Palmgren. Varapuheenjohtajana toimi johtaja M. M. Muoniovaara sekä jäsenenä, insinööri G. Idström, arkkitehti W. G. Palmqvist, työnvälityskonsulentti T. Uski, monttööri O. Oksanen ja kirvesmies D. Karvonen, joka viimeksimainittu heinäkuun 26 p:nä pidetyn kokouksen jälkeen laillisesti estettynä ei ottanut osaa niihin. Hallitus kokoon-tui vuoden varrella 51 kertaa ja käsitteli silloin 1,007 asiaa sekä lähetti 471 kirjettä. Hallituksen sihteerinä toimi valtioneuvos G. A. Gröndahl.

Asioista, joita käsiteltiin selontekovuonna, mainittakoon kysymys tehdaskorttelin n:o 177, Munkkisaaren, ostosta, jonka kaupunginvaltuusto päätti ostettavaksi Aktiebolaget Munkholmen osakeyhtiöltä kaikkine siinä olevine rakennuksineen. Kauppahinta, 5,296,150 markkaa, oli kokonaisuudessaan merkittävä 1924 vuoden menosääntöön, mutta oli tästä 2,000,000 markkaa maksettava jo vuonna 1923 etuantina kaupungin kassasta. Rahatoimikamari oikeutettiin yllämainitulle yhtiölle enintään viiden vuoden ajaksi 250,000 markan vuosivuokrasta vuokraamaan kaikki puheenalaisessa tehdaskorttelissa olevat rakennukset ynnä niitä ympäröivän, enintään 9,400 m² käsittävän ja karttaan tarkemmin merkityn maa-alueen. Vuoden varrella laadittiin ehdotus Katajanokansataman uudestijärjestelystä, minkä ehdotuksen valtuusto periaatteessa hyväksyi. Satamanosturien hankintaa varten myönnetty määräraha, 1,900,000 markkaa päätettiin käyttää 4 nosturin ostoa varten. Vuoden varrella valmistettiin pääpiirustukset uutta kansakoulua varten Kaisaniemessä sekä työläisasuntoja varten kortteleissa n:oissa 584 ja 585 Vallilassa.

Rakennuskonttori toimi kaupungininsinöörin johdolla 7 osastoisena. Nämä olivat: satama- ja rautatieosasto, katu- ja viemäriosasto, geodeettinen osasto, talorakennusosasto, kaupunginasemakaavaosasto, puisto-osasto sekä varasto-osasto. Konttorin tilejä hoiti sen tilivirasto.

Seuraava taulukko osoittaa työväen lukumäärän konttorin eri osastoilla kunkin kuukauden lopussa;

Kuukausi.	Satama- ja rautatieosasto.	Katu- ja viemäri- osasto.	Geodeet- tinen osasto.	Talo- raken- nus- osasto.	Puisto- osasto.	Varasto- osasto.	Yhteensä.
Tammikuu .	282	117	—	316	7	52	774
Helmikuu .	341	122	—	272	13	48	796
Maaliskuu .	386	129	—	318	26	54	913
Huhtikuu .	366	161	—	300	84	53	964
Toukokuu .	325	221	13	279	125	50	1,013
Kesäkuu .	252	256	10	242	118	42	920
Heinäkuu .	225	232	7	272	135	47	918
Elokuu .	270	247	6	242	99	54	918
Syyskuu .	256	252	4	262	83	52	909
Lokakuu .	266	247	3	276	43	52	887
Marraskuu .	283	200	—	289	28	56	856
Joulukuu .	265	147	—	279	20	54	765

Vuonna 1923 maksettiin työntekijäin palkat seuraavien tariffien mukaan:

A m m a t t i.	Tammik. 1— —Kesäk. 30.	Heinäk. 1— Jouluk. 30.
	Tuntipalkka, Smk.	
Sukeltajat.....	14: 20	13: —
Koneenkäyttäjät	7: 10—7: 70	6: 50—7: 10
Viilarit	7: 20—7: 70	6: 60—7: 10
Sepät.....	7: —7: 60	6: 40—7: —
Peltisevät.....	7: —7: 40	6: 40—6: 80
Kirvesmiehet ja puusevät.....	7: 10—7: 70	6: 50—7: 10
Laturit	7: 10—7: 70	6: 50—7: 10
Kiviporarit	7: —7: 60	6: 40—7: —
Muurarit ja kadunlaskijat.....	7: —7: 70	6: 40—7: 10
Sementtityömiehet	6: 60—7: 30	6: 10—6: 70
Torvenlaskijat	6: 50—7: 30	6: —6: 70
Irroitajat.....	6: —6: 30	5: 50—5: 80
Apumiehet	5: 60—6: 10	5: 10—5: 60
Puistotyöläiset:		
Miehet.....	5: 40—6: —	5: —5: 50
Naiset.....	4: 40—4: 60	4: —4: 20
Yövähdit	4: 60—5: 30	4: 20—4: 90
Ajurit.....	12: —	11: —

Kesälomaa myönnettiin yhteensä 800 työläiselle. Näistä sai 430 2 viikon, 136 1 viikon ja 134 työläistä 4 päivän loman.

Satama- ja rautatieosastolla oli vuoden varrella paitsi osastopäällikköä ja apulaisosastopäällikköä kaksi ylimääräistä insinööriä ja yksi piirustaja. Yksityiskohtaisesta kirjanpidosta ja työläisten rekisteröimisestä huolehti kaksi konttoriapulaista.

Osaston työpaikkojen suoranainen työnjohto oli vuoden alussa 9 rakennusmestarin, 5 työnjohtajan ja 1 varastokirjurin huostassa. Vuoden kuluessa tuli lisäksi 1 rakennusmestari ja 2 työnjohtajaa.

Hallitukselle esiteltiin 72 asiaa, joista 36 koski uutistoimenpiteitä ja rakennustöitä sekä 36 henkilö- ja palkkakysymyksiä. Tätäpaitsi annettiin 16 kirjallista lausuntoa satamahallitukselle.

Osaston laatimista suuremmista ehdotuksista mainittakoon ehdotus Katajanokansataman uudestijärjestämisestä, minkä kaupunginvaltuusto periaatteessa hyväksyi, jota paitsi valtuusto päätti laittaa järjestelyratapihan Rahapajanrannalle, rakentaa hiililaiturin ja toimittaa hiilivarastopaikkoja Rahapajanrannan itäpuolelle sekä rakentaa kortteliin n:o 150 makasiinin toimistoineen rautateitse lähetettävää kappaletavaraa varten. Sitäpaitsi tehtiin ehdotus sekä tilapäisen että vastaisen Jätkäsaaresta, Saukon ja Saukonkarin yli kulkevan laiturihaaran jaoituksesta sekä ehdotus tilapäisestä jaoitus-suunnitelmasta koko Hieta- ja Jätkäsaaren satama-alueella varten. Öljyvaraston sijoittamisesta Hertonäsin itäpuoleiselle satama-alueelle tehtiin ehdotus Aktiebolaget Sandvikens skeppsdocka och mekaniska verkstad osakeyhtiön anomuksen yhteydessä saada vuokrata osa kaupungin ostamasta Munkkisaaresta, tutkittiin kysymys tämän alueen yhdistämisestä satama-alueeseen ja laadittiin alustava ehdotus satamaradan vastaisesta siirtämisestä laivatelakan alueen länsipuolelle.

Tehdyt työt. Vuoden varrella tehtiin laiturikorjauksia, jotka käsittivät paitsi suojelusparrujen, lankkukansien ja kiinnityslaitteiden tavanmukaista ylläpitoa myöskin Makasiinirannan paalujen ja pohjavarustushirsien korvaamisen uusilla vanhojen sijaan, jotka talviliikenteen aikana olivat irtautuneet. Keittohuone- ja Hietalahdenlaitureilla olevan suojelusparrun suunniteltu perinpohjainen korjaus voitiin lykätä tuonneemmaksi.

Heinäkuussa sijoitettiin uusi kompassintarkastuspoiju Kruunuvuorenselälle.

Kaupungin omistama osa Länsisataman Neptunkadun varrella olevaa purkauslaituria rakennettiin täydellisesti uudelleen vedenpinnasta, jota paitsi Lauttasaaren lauttauspaikalla oleva laituri-taso sai uuden lankkukannen. Kanavatorin varrella olevien höyryvenelaiturien, jotka joku vuosi sitten otettiin kaupungin haltuun, ylläpito maksoi 12,000 markkaa syystä, etteivät paalut olleet lujaan pohjaan kiinnitetyt. Pohjoissatamassa sijaitsevan keveästi rakennetun soutu- ja moottorivenelaiturin ylläpito aiheutti 40,500 markan kustannuksen. Kaupungin kustannukset kaikista väliaikaisten purkaus- ja venelaiturien ylläpidosta nousivat 267,691: 64 markkaan. Jäiden osuutta näistä silloista olevista kustannuksista kuvaa seuraava menoyhdistelmä, tasaisin kymmenin markoin laskettuna: jäiden aiheuttamat menot nousivat 126,000 markkaan, siitä 20,000 markkaa jäiden hakkaamisesta talvella ja 106,000 markkaa siltojen kuntoonlaittamisesta keväällä, kun taas muut kustannukset nousivat 141,700 markkaan, joista 66,700 markkaa siltojen korjaukseen purjehduskautena ja 75,000 markkaa suurempiin korjauksiin. Melkein puolet kaikista laiturien ylläpitokustannuksista johtui jään vaikutuksesta siltoihin veden noustessa ja laskiessa.

Täyteainetta varastoitiin Siltasaarenrannassa, Kaisaniemenpuiston rannassa ja Sörnäsin rantatiellä sekä sitäpaitsi Länsisatamassa ja Katajanokan kaakkoisrannassa siellä käynnissä olevien satamatöiden yhteydessä.

Hengenpelastuskojeita lisättiin vuoden kuluessa 80:een. Erityinen määräraha myönnettiin 12 talviveneen hankkimiseen. Tavaralavojen lukumäärää lisättiin noin 200 kappaleella.

Vuoden kuluessa suoritettiin ruoppausta kaupungin molemmilla ruoppauskoneilla. Tällöin ruopattiin Lintulahdenkadun, Neitsytpolun, Ruoholahdenrannan ja Lapinlahden varrella olevat likaviemärit, jota paitsi pohja ruopattiin Pohjois- ja Etelävenesatamissa sekä T-laiturin luona Pohjoissatamassa. Arabiaan ja Taivallahteen johtavat väylät sekä Sumpparin luona

oleva salmi syvennettiin. Syvyyttä lisättiin Sörnäsän vanhan pistolaiturin, Katajanokan pohjoisrannan ja Ruoholahden sillan n:o 5 luona. Länsisataman uutisrakennusten yhteydessä ruopattiin sitäpaitsi Hietalahdensatama Laivarannan ulkopuolella, eteläpuolella Murtajakatua ja Ruoholahdenrannan eteläpäässä. — Ruoppaustyö, joka pitkän kuljetusmatkan takia osittain viivästyi käsitti noin 11,000 m³ ruoppauskoneella n:o I (94 työpäivää) ja 46,000 m³ ruoppauskoneella n:o II (161 työpäivää). Kustannukset itse ruoppaustyöstä, siihen luettuna myös polttoaineet ja öljyt sekä työnjohto, nousivat 4: 10 tai 3: 10 markkaan m³:ltä, mikä summa, jos ruoppauskoneiden varustus- ja kunnossapitokustannukset lasketaan mukaan kohoaa 8: 40 tai 5: 30 markkaan m³:ltä. Kuljetuskustannukset nousivat keskimäärin 1: 85 markkaan m³:ltä, johon tulee lisää 1: 25 markkaa m³:ltä hinaajalajivojen kunnossapidosta, ja 1 markka ruoppausproomujen kunnossapidosta. Arabian luona ruopatusta määrästä tyhjennettiin 19,000 m³ Vanhankaupungin selälle Kuusisaaren eteläpuolelle, kun taas 18,000 m³ tyhjennettiin Salmisaaren johtavan penkereen eteläpuolelle ja Sellarisaaren sisäpuolelle. — Loput 20,000 m³ nostettiin elevaattorilla ja sillä täytettiin Länsisataman kortteli 264 4 markan kustannuksin m³:ltä taikka, elevaattorin korjaus ja kunnossapito mukaan laskettuna, 8: 50 markasta m³:ltä, Santahaminan luona tehty koe-ruoppaus, jonka tarkoituksena oli saada selville voisiko sieltä saada täyte- ja painolastisora, antoi kielteisen tuloksen.

Syvyysmittausta ja pohjatarkastusta toimitettiin Rahapajanrannan ja Katajanokan eteläisen niemekkeen luona, Siltavuorensataman yli rakennettavaa rautatiesiltaa varten, Sörnäsän läntisen- ja keskimmäisen pistolaiturin välille rakennettavaa laituria varten, uutta laituria varten Taivallahteen ja Salmisaaren luona, jota paitsi trallausta toimitettiin Sumparin ja Mustikkamaan välisessä salmessa sekä uponneen Europa nimisen höyrylaivan luona.

Määrärahat Eteläsataman eteläisen siltahaaran uudestirakentamista sekä kolmannen rautatieraitteen ja voimakkaamman suojelusparrun hankkimista varten Sörnäsän uudelle pistolaiturille, oli otettu 1923 vuoden menosääntöön, mutta kysymyksessä olevat työt oli teetetty jo vuonna 1922 etuanti-määrärahoilla.

Katajanokan pohjoinen laiturin, joka pääasiallisesti on tullilaitoksen käytettävänä, rakennettiin kokonaan uudestaan.

Kanavain välissä sijaitseva T-laiturin ulommainen osa Pohjois-satamassa sekä pohjoisen kanavan sisimmäinen ranta rakennettiin uudestaan.

Läntinen pistolaituri Sörnäsissä sai uuden siltakannen, jolloin arkut uudesti rakennettiin vedenpintaan saakka ja kevennettiin niiden välille rakennetuilla paaluilla, jonka ohessa osa paaluista korvattiin uusilla tai jatkettiin. Laiturille johtavat rautatieraitteet yhdistettiin vaihteella. Keskimmäiselle pistolaiturille johtava yhdysraide, joka kulki tavaramakasiinin länsi puolella olevasta raiteesta, poistettiin valtion rautateiden toimesta.

Vanha pistolaituri eli Masut siltä Sörnäsän niemekkeen itäisellä rannalla uudesti rakennettiin ja varustettiin uudella siltakannella. Tämän yhteydessä pitennettiin laituria 15 metrillä ja yhdistettiin molemmat rautatieraitteet vaihderaitteella, jota paitsi rakennettiin sivuraide laiturille johtavan tuloraitteen pohjoispuolelle. Paalusilta korvattiin maanpuolella 24 m:n pituudelta, vanhalle ruoppaustyönteelle rakennetulla maa- ja kivipengerillä.

Oli tarkoitus uudesti rakentaa Sörnäsän keskimäinen pistolaituri, mutta työtä ei pantu käyntiin, koska tarjona oleva määräraha myöhemmin tapahtuneessa tutkimuksessa näyttäytyi riittämättömäksi.

Hakaniementorin rantaan Mustikkamaan liikennettä varten vuonna 1922 rakennettua höyryvenelaituria varten oli otettu määräraha 1923 vuoden menosääntöön.

Länsisataman uutisrakennustyöt toimitettiin pääasiallisesti Saukon saarelle johtavan laiturin luona. Laivarannassa, missä rakennettiin Makasiini-osakeyhtiön uutta betonitavaravajaa, suoritettiin ainoastaan täyttämistöitä eteläisen laiturin takana. Joulukuun aikana sijoitettiin ja betonoitiin osa ulomman nosturinkiskon makasiinin edustalla olevaa laiturinmuuria. Työ suoritettiin Makasiiniosakeyhtiön kustannuksella. Tämän ohessa pitennettiin vesijohto laiturilla uuden varastovajan edustalla. — Saukon rannalla jatkettiin vedenalaisia louhimisia, jolloin noin 2,800 m³ kalliota poistettiin. Vuoden lopussa oli jäljellä vielä noin 1,500 m³ alkuaan arvioidusta 6,300 m³. Kaksi 20 m. pituista uutta puuarkkua upotettiin Jätkäsaaren luo ja 12 m. pituinen arkkua Saukon luo. Sitä paitsi upotettiin 25 m. pituinen puuarkku Saukon länsipuolelle ja jatkettiin ruoppaustyötä nosturilla länteenpäin yhtä 30 m:n pituista arkkua varten. Kolme ensiksi mainittua, samoin kuin toisetkin Saukon rannalla upotetut arkut täytettiin, etummaisat lokerot betonitäytteellä ja takimmaisat lokerot louhokivillä. Laiturimuuria rakennettiin valmiiksi noin 95 m. täyteen korkeuteen (+ 2,5 m.) ja varustettiin kiinnityslaitteilla. Nämä olivat, samoin kuin Laivarannan eteläosassakin, vuoroitellen pollareita ja kaksoisrenkaita 15 m:n päässä toisistaan. Noin 25 m. laituria Jätkäsaarelle, missä veden syvyys on alle 4,5 m. rakennettiin ainoastaan 1 m. 0-vedenpinnan yläpuolelle ja on tämä tarkoitettu hinaajalaivojen laituriksi. Rautatiehallituksen ehdotuksesta rakennettiin Lastaajankadulle kolmas rautatieaite yhdysvaihteineen muihin raiteisiin. Tähän tarvittavat raidetarpeet ostettiin valtionrautateilta. Kaikkiaan rakennettiin 550 m. raidetta ja 5 yksinkertaista vaihdetta. Koska ajoliikenne siten osaksi poistettiin Lastaajankadulta, laskettiin Jungmaninkadulta ylimerolle johtava katu Jaalarannassa sepelikivillä ja varustettiin ladotulla kiverroksella. — Ruoholahdenrannan pohjoisosa (noin 60 m.) varustettiin kenttäkivipäällyställä. Ruoppauselevaattorin siirto Vaihdekadulta Saukon läntiselle niemekkeelle aloitettiin.

Liikennereitin kuntoon asettamista Salmisaarelle, mikä talvella 1921—1922 pantiin alulle hätäaputyönä ja johon joulukuussa 1922 jälleen ryhdyttiin, jatkettiin syyskuun loppuun saakka. Työn jouduttamiseksi hankittiin ilmanpuristuslaitos ja kiviporakoneet, jota paitsi Salmisaarelle asetettiin konttorin toinen höyrynosturi. Vuoden kuluessa pitennettiin salmen yli Lapinniemen rannalle johtava pengeri, sillävälillä kun Salmisaaren leikkauksesta louhittiin noin 5,870 m³ kalliota. Aikaisemmin oli noin 3,620 m³ louhittu, jota vastoin noin 12,200 m³ on vielä irtiottamatta.

Täyttämistöitä hiilivarastopaikkoja varten Katajanokalla jatkettiin koko vuoden. Kaupungin rakenteista otettiin vastaan täytettä, jota paitsi tehtiin erinäisiä valmistavia töitä; m. m. kivetettiin Kruunuvuorenkadun kaakkoinen pää kenttäkivillä.

Hernesaaren luona täytettiin kaksi aallonmurtajaa Saukonkarin vedenalaisesta louhoksesta tuoduilla kivillä.

Rahapajanrantaa varten tilattiin kaksi yli yhden raiteen kulkevaa 2 ½—5 tonnin nostovoimaista kokoportaalinosturia varustettuna 1 tonnin hiilinnostokauhalla. Nostureista hankki toisen Sandvikens Skeppsdocka och mekaniska verkstad ja toisen Ardeltwerke Eberswaldenissa.

Rautateiden erinäisiin korjauksiin myönnetystä määrärahasta käytettiin

26,000 markkaa satamaradan ja Sörnäsän rantatiellä olevien ratojen kiveämiseen ja vaihdesiltojen ylläpitämiseen, jotka rataosat muuten ovat valtionrautateiden kunnossapidettävät, jota vastoin 98,977: 72 markkaa käytettiin Länsisatamassa, Vallilassa ja Sörnäsän niemekkeellä olevien raiteiden kunnossapitoa varten, joidenka ylläpito kokonaan kuuluu kaupungille.

Satamaradan laajentamista kaksoisraiteiseksi Töölön aseman ja Länsisataman välillä suoritettiin ainoastaan Marian sairaalan kohdalla olevalla rataosalla, missä tuberkulosipaviljongin luona oleva leikkaus laajennettiin, vesi- ja viemärijohtot muutettiin sekä tukimuurin muuraus pantiin alulle. Aita sairashuonealueen ja satamaradan välillä muutettiin ja korjattiin.

Rahapajanlaiturilla olevan varastovajan n:o 9 edustalle naulattiin satamaraiteisiin 2 vaihdetta ja risteys. Tavaravajojen 10 ja 11 taakse rakennettiin 210 m. pitkä rautatieraide, joka väliaikaisesti yhdistettiin Rahapajanlaiturin luoteispuolelle johtavaan raiteeseen. Ulosvetoraiteen suunniteltua pitennystä 50 m:llä ei voitu vuoden aikana suorittaa, koska tämä paikka oli vuokrattu.

Rannoille ankkuroitujen virutushuoneiden ja pyykkisiltojen hoidosta ja kunnossapidosta on osasto huolehtinut. 4 virutushuoneen hoito ja jään avoinna pitäminen niiden kohdalla maksoi noin 33,000 markkaa, virutushuoneiden korjaukset 25,000 markkaa sekä 7 pyykkisillan kunnossapito 9,400 markkaa.

355 m:n pituisen sivuraiteen ja 5 vaihteen teettämistä Sörnäsän vanhalla pistolaiturille johtavan raiteen pohjoispuolelle, suoritettiin laiturin pitentämisen yhteydessä kaupunginvaltuuston käyttövaroistaan myöntämällä määrärahalla.

Laiturit ja satamat Sörnäsän niemekkeellä palovakuutettiin 1,600,000 markasta Palovakuutusosakeyhtiö Fenniassa. Vanhan pistolaiturin luona olevalla työpaikalla sattuneen tulipalon kautta hävitetty työkalusto korvattiin 9,944: 60 markalla.

Hertonäsän satamassa ei suoritettu vuoden aikana mitään töitä. Hertonäsän rautatierakennuksella supistuivat työt vahdinpitoon ja kapeain raiteiden ja työkaluston kuljetukseen.

Pakaan teollisuusalueelle johtavaa rautatierataa varten menosääntöön otettua määrärahaa ei vuoden kuluessa käytetty.

Osaston kaikkien erikoiskalujen ja työkonien tavanmukainen kunnossapito vietiin kullekin eri työtilille. Samaten maksettiin nosturiproomun n:o 1 uudestirakentamiskustannukset ja kahden sukelluskojeen hankkimiskustannukset myöskin työmäärärahasta.

Katu- ja viemäriosastoon kuului osastonpäällikkö, apulaisosastonpäällikkö, ylimääräinen insinööri, piirustaja, 2 vaakitsijaa ja 2 konttoriapulaista.

Osaston alaisten työpaikkojen suoranainen työnjohto oli 11 rakennusmestarin ja 4 työnjohtajan valvonnan alaisena.

Toiminta käsitti kaupungin katujen ja yleisten paikkojen korjauksia ja uudelleen kiveämisiä, pääasiallisesti maistraatin katselmusmiesten esittämien muistutusten mukaisesti, uusien katujen tasoittamisia sekä tähän kuuluvien laskujohtojen maahanlaskemisia, viemärien ja laskuojien korjauksia ja ylläpitoa, viertoteiden ja teiden korjauksia ja uudelleen kiveämisiä sekä urheiluja leikkikenttien rakentamisia, korjauksia ja ylläpitoa.

Vuoden varrella kivetttiin 4,875 m² katuja ja yleisiä paikkoja päällystettiin sepelikivillä 13,300 m², asfaltoitiin 167 m² ja tasoitettiin 1,410 m² yhteensä 279,903: 12 markan kustannuksin.

Tulo- ja menoarvioon otetut katujen ja yleisten paikkojen uudelleen

kiveämistyöt suoritettiin kaikki vuoden kuluessa, paitsi Hakaniemen torilla olevien ajoratojen ja laiturien muutosta, mikä työ kaupunginvaltuuston asettaman liikennekomitean kehoituksesta lykättiin seuraavaan vuoteen. Viimemainittua työtä varten menosääntöön otettu määräraha, 90,000 markkaa, palautettiin kaupunginkassaan. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat yleensä tulo- ja menoarviossa määrättyihin määriin. Poikkeuksen teki Pääskylänkadun kiveäminen, johon tarvittiin 19,883: 65 markan suuruinen lisämääräraha katukäytävän korottamiseen ja varustamiseen reunakivillä.

Vuoden kuluessa teetettiin uusia katuja pääasiallisesti Käpylään, jossa 12,160 m² suuruinen pinta-ala tasoitettiin 521,036: 30 markan kustannuksin. Sitäpaitsi laitettiin kuntoon erinäisiä aikaisemmin tasoitettuja katuja 149,984: 82 markan kustannuksin. Tehdäkseen mahdolliseksi liikenteen vuoden kuluessa rakennetuille tonteille on ollut tarpeen suorittaa seuraavat pienemmät katutasoitukset: Vanajantiellä pitkin tonttia n:o 25, Karstulantiellä pitkin kortt. n:o 585, Lutherkadulla pitkin tonttia n:o 5, Temppelikadulla pitkin tonttia n:o 23 sekä Floratiellä pitkin tontteja n:oja 2, 4 ja 6. Kaduntasoituksiin kuuluvia räjähdystöitä on suoritettu Fredriksperinkadulla vesijohdon laittamista varten, sekä Sture-, Vaasa- ja Josafatinkaduilla, jotta saataisiin ainetta Braahekatujen luona sijaitsevan urheilukentän täyttämiseksi. Kustannukset edellisistä nousivat 37,000 markkaan sekä jälkimmäisistä 149,268: 47 markkaan.

Viemärin ja laskuojien korjaukset ja ylläpito nousivat 299,782: 92 markkaan, jaettuna seuraavasti: johdot 46,674: 59 markkaa, syöksykaiivot 195,648: 58 markkaa, ojat 17,359: 90 markkaa sekä työnjohto ja sekalaiset menot 40,099: 85 markkaa.

Eläintarhan viemärivedenpuhdistusasemien käyttö ja hoito tulivat maksamaan 79,740: 52 markkaa, mistä summasta Savilan asema 74,160: 92 markkaa ja emäradan itäpuolella oleva asema 5,579: 60 markkaa. Voimakulutus Savilassa nousi 18,597 kilowattituntiin. Saman aseman puhdistusteho on kaupungin terveydellisten tutkimusten laboratorioin konttorille säännöllisesti jättämien tutkintoraporttien mukaan ollut tyydyttävä. Emäradan itäpuolella olevalla puhdistusasemalla on viemäriveden puhdistus ollut vähemmän tehokas sittenkun puhdistusasema ja johdot rautatiepenkereen täyttämisen kautta ovat siirtyneet paikaltaan eikä korjausta heti voitu suorittaa rautatiepenkereen enempää painumismahdollisuutta peläten.

Uusia laskujohtoja on laitettu Toukolaan ja Käpylään 230 m. pituudelta edellisellä alueella ja 150 m. jälkimmäisellä. Kustannukset olivat 112,657: 90 ja 37,972 markkaa.

Viertoteiden ja teiden erinäisiä korjauksia varten oli tilivuoden menosäännössä otettu huomioon edellisiä varten 200,000 markkaa ja jälkimmäisiä varten 150,000 markkaa. Vaikka suurinta säästäväisyyttä töiden suorittamisessa noudatettiin osoittautui viertoteitä varten myönnetty määräraha riittämättömäksi, riippuen runsaiden sateiden kesän aikana aiheuttamista vaurioista, minkä tähden myönnettiin 49,461: 28 markan suuruinen lisämääräraha. Viertoteitä päällystettiin sepelikivillä yhteensä 20,800 m² suuruinen pinta-ala 249,461: 28 markan kustannuksin ja teitä yhteensä 14,100 m² 149,821: 02 markan kustannuksin.

Urheilu- ja leikkikenttien korjaus ja ylläpito, joista puisto-osasto aikaisemmin oli huolehtinut, oli vuonna 1923 katu- ja viemäriosaston valvonnan alaisena ja suoritettiin menoarvioon merkityllä määrärahalla. Poikkeuksen

teki ainoastaan Eläintarhan urheilukenttä, jonka ylläpitoon havaittiin tarvittavan 9,671: 19 markan suuruinen lisämääräraha.

Brahekatujen varrella olevan urheilukentän täyttämisen- ja tasoittelutöitä jatkettiin 149,941: 75 markan kustannuksin.

Paitsi tulo- ja menoarviossa mainittuja töitä on niitä myöskin suoritettu kaupungin eri laitosten ja viranomaisten sekä yksityisten henkilöiden laskuun 1,832,970: 66 markan suuruisin kustannuksin.

Geodeettisen osaston henkilökuntaan kuului kaupungingeodeetti, apulaisgeodeetti, kolme mittaus- ja kartoittaja-apulaista sekä yksi karttapiirtäjätär.

Kertomusvuonna suoritettiin 79 tonttimittausta ja uuden tonttikirjan valmistusta, 26 vanhemman tonttikirjan kopiaimista, 33 kivijalan tarkastusta, 15 rajan selvittelyä, 1 korttelin järjestely, 6 vaakitustoimitusta, 220 3-vuotiskatselmusta ja 65 n. s. tarkastuskatselmusta; sitäpaitsi annettiin 10 todistusta tonttikirjoista y. m., 121 karttapiirrosta Reimarsin, Käpylän ja Toukolan tonttialueista sekä 68 karttapiirrosta muista vuokra-alueista kaupungin maalta. Kaupungin yleisten töiden hallitukselle ja rakennuskonttorille antoi kaupungingeodeetti mainittuna vuonna 151 kirjallista lausuntoa.

Talorakennusosasto. Osaston henkilökuntaan kuului vuonna 1923 v. t. kaupunginarkkitehti osana vuotta yksi v. t. apulaiskaupunginarkkitehti sekä yksi ylimääräinen arkkitehti, kolme piirustustajaa, yksi kirjanpitäjä ja kolme konttoriapulaista.

Osaston työpaikkojen suoranainen työjohto oli 12 rakennusmestarin valvonnan alaisena.

Kustannukset kaupungin omistamien rakennusten ja tilusten korjauksista ja ylläpidosta nousivat 2,614,229: 60 markkaan. Tulo- ja menoarvioon oli yllämainittuja töitä varten otettu yhteensä 2,724,500 markan määräraha, josta 160,545: 51 markkaa siirrettiin vuoteen 1924 Ryttylän kasvatuslaitoksen töiden loppuun suorittamista varten. Määrärahaan syntyi 50,275: 11 markan vajuus, joka peitettiin kaupunginvaltuuston myöntämällä¹⁾ lisämäärärahalla. Määrärahan vajaukseen oli syynä se, että ei korjaustöitä kansakouluissa, poliisilaitoksen rakennuksissa, tulli- ja satamarakennuksissa, kauppahalleissa, lastenkodeissa sekä lämmitysjohdoissa voitu suorittaa arvioiduin kustannuksin. Yllämainittuun 2,614,229: 60 markan menoeraan ei sisälly 40,172 markkaa uutta höyrypannua varten, joka hankittiin Kivelän sairaalaan räjähdyksen hävittämän sijaan. Kaupunginvaltuusto myönsi²⁾ tarkoitukseen tarvittavan määrärahan vuoden ylijäämästä. Jos otetaan mukaan viimeksimainittu summa nousivat korjaus- ja ylläpitokustannukset 2,654,401: 60 markkaan.

Utisrakennuksia ja muutosrakennustöitä varten oli tulo- ja menoarviossa yhteensä 6,769,050 markan määräraha, mihin määrään lisättiin 1,944,000 markkaa lainavaroja sekä 777,600 markkaa vuoden säästöstä työväenasuntojen rakentamista varten Vallilaan, vuodelta 1922 siirretty, Kaisaniemen kansakoulurakennusta varten myönnetty 1,470,627: 50 markkaa sekä 162,462: 31 markkaa osin niitä töitä varten, joita oli päätetty vuoden kuluessa suorittaa tulo- ja menoarviotöiden yhteydessä osin lisämäärärahoja. Määrärahat nousivat kaikkiaan 11,123,739: 81 markkaan ja kustannukset 10,282,115: 29 markkaan. Määrärahasta keuhkotautisten perheiden asuntorakennuksen teettämistä varten siirrettiin 599,819: 40 markkaa vuoteen 1924. Sitäpaitsi käytettiin 323,248: 09 markkaa Kaisaniemen kansakoulurakennuksen töitä

¹⁾ Valt. pöytäk. 23 p. tammik. 1924 9 §. — ²⁾ S:n 13 p. helmik. 1924 7 §.

varten sekä 2,050,358: 66 markkaa Vallilaan vuoden kuluessa rakennettavia työväenasuntoja varten, joita töitä varten sittemmin vuoden 1924 tulo- ja menoarvioon otettiin määräraha. Otsakkeella Uutisrakennuksia ja muutosrakennuksia suoritettujen töiden kustannukset nousivat siis 12,655,722: 04 markkaan.

Vuodelta 1922 siirrettiin Rikhardinkadun varrella olevan kaupungin kirjaston korotusta varten myönnetyn määrärahan säästö 379,554: 33 markkaa sekä Nikkilän sairaalan vedenpuhdistuslaitosta varten myönnetyn määrärahan säästö 200,000 markkaa. Vuoden kustannukset edellämäinitun työn suorittamisesta nousivat 729,430: 40 markkaan eli 349,876: 07 markkaa käytettävissä olevaa määrärahaa suuremmiksi. Jälkimmäisestä työstä nousivat kustannukset 213,301: 20 markkaan eli 13,301: 20 markkaa käytettävissä olevaa määrärahaa suuremmiksi. Kaupunginvaltuusto myönsi ¹⁾ lisämäärärahat.

Sitäpaitsi suoritettiin töitä vuoden kuluessa määrärahoilla, jotka sittemmin myönnettiin 1924 vuoden tulo- ja menoarviossa sekä osaksi kaupunginvaltuuston eli rahatoimikamarin käyttövaroista, yhteensä 743,619: 89 markalla.

Eri kunnallislaitosten ja viranomaisten laskuun suoritettiin töitä 126,357: 39 markalla. Nämä työt tuottivat voittoa 21,737: 96 markkaa.

Talorakennusosaston töitten kokonaiskustannukset olivat siis 17,122,832: 52 markkaa.

Vuoden kuluessa loppuunsuoritettiin 13 työväenasuntorakennusta, jotka vuonna 1922 päätettiin rakentaa Vallilaan. Näitä 13 rakennusta varten oli myönnetty yhteensä 6,144,000 markkaa, kun taas kustannukset nousivat 5,843,045: 13 markkaan eli 300,954: 87 markkaa määrärahaa pienemmäksi. Kustannukset huonetta kohti nousivat siis 18,727: 70 markkaan.

Talorakennusosastolla käsiteltiin vuoden kuluessa 223 diariioon vietyä asiaa, joista annettiin lausuntoja osaksi kaupungin yleisten töiden hallitukselle, osaksi rahatoimikamarille eli muille kaupungin laitoksille. Sitäpaitsi laadittiin piirustuksia ja ehdotuksia uutis- ja muutosrakennuksiin, joista mainittakoon seuraavat: pää- ja työpiirustukset uutta kansakoulua varten Kaisaniemeen, työväenasuntoja varten kortteleihin n:o:ihin 584 ja 585 Vallilaan, ehdotuspiirustukset Kivelän sairaalan paviļjongin n:o 1 päällerakentamista varten, työpiirustukset Rikhardinkadun varrella olevan kirjaston päällerakentamista varten, ehdotuspiirustukset tontin n:o 7 (talo n:o 21) Kasarminkadulla rakentamista varten, paviļjongin rakentamista varten Nikkilän mielisairaalaan ja paviļjongin rakentamista varten kunnalliskotiin, työpiirustukset Länt. Viertotien tontilla n:o 24 olevien rakennusten n:ojen II ja IV uudesti-rakentamista varten ja Ryttylän kasvatuslaitoksen ent. tallirakennuksen muuttamista varten koulurakennukseksi, ehdotuspiirustukset tavaramakasiinia varten Katajanokalle sekä Annankadun kansakoulun päällerakentamista varten koulukeittion sisustamiseksi y. m.

Lämpötekniikan vuotta 1923 varten laatima tulo- ja menoarvio sisälsi ainoastaan laitteiden pitämiseksi käyttökelpoisessa kunnossa tarvittavat välttämättömät määrärahat, yhteensä 202,000 markkaa, joka määrä kuitenkin menoarviota käsitellessä tingittiin 190,000 markkaan, sillä seurauksella että kaikkia edellytetyjä töitä ei voitu suorittaa, minkä ohessa toisia laajuuteen nähden supistettiin, minkätähden laitteet eivät vuoden lopulla olleet suotavan hyvässä kunnossa.

Paitsi laitteiden säännöllisiä vuosikorjauksia sellaisinaan tehtiin myös

¹⁾ Valt. pöytäk. 13 p. kesäk. 16 § sekä 23 p. tammik. 1924 9 §.

osittaisia täydennyksiä ja muutosrakennuksia kasvavan käytön kautta suurentuneitten vaatimusten täyttämiseksi.

Marian sairaalan lämminvedenvalmistelu korjattiin siten, että se helposti voi täyttää lämminveden enenevän tarpeen, joka johtuu pääasiallisesti keittiön ja pesulaitoksen laajentamisesta.

Kulkutautisairaalassa laajennettiin lämminkäyttövesijohto kahteen lääkärinasuntoon ja Nikkilän mielisairaalaan laitettiin uusi kylpyhuone. Viimeksi mainittuun sairaalaan laitettiin sitäpaitsi myös uusi päävesijohto pumppurakennuksesta vesisäiliöihin sekä vedenpuhdistuslaitos Halvor Breda järjestelmän mukaisesti. Näitä töitä johti ja valvoi lämpötekniikko vaikka ne eivät suorastaan kuuluneet hänen virkavelvollisuuksiinsa.

Samaten oli lämpötekniikko asianomaisten apuna selvittelemässä vastasuunnittelun teurastuslaitoksen varustamista höyryllä sähkölaitoksen pannukeskuksesta sekä toimitti erinäisten höyrypannulaitteiden tarkastuksia ja ryhtyi toimenpiteisiin kiusallisuutta tuottavan savun lieventämiseksi kaupungissa.

Kaupungin uutisrakennustoiminta edellytti useita suunnittelutöitä; sitäpaitsi asetettiin uusia keskuslämmityspannuja Bengtsårin kasvatuslaitokseen ja Kivelän sairaalaan, jossa lämminveden valmistusta varten asetettu höyrypannu oli haljennut ja korvattu uudella, joka on varustettu suuremmalla tulipinnalla, ja joka riittää myös toista lämpimänvedenvalmistajaa varten, mikä oli käynyt tarpeelliseksi sairaalan suuren potilaslukumäärän ja siitä johtuvan lisääntyneen lämpimän veden tarpeen takia.

Lämmitystilaa valvoi samaten kuin ennenkin lämpötekniikko yksissä neuvoin Voima- ja Polttoainetaloudellisen yhdistyksen kanssa, ja oli polttoainemenekki, huomioonottamalla lämpötilan muutokset ja polttoaineiden laatu, säännöllinen.

Kaupunginasemakaavaosastoon kuului vuonna 1923 asemakaava-arkkitehti, apulaiskaupunginasemakaava-arkkitehti, kaupunginasemakaavainsinööri, ylimääräinen arkkitehti ja neljä piirustajaa.

Vuoden varrella laadittiin rahatoimikamarin kehoituksesta m. m. seuraavat suunnitelmat: Ehdotus Käpylän korttelien n:o:jen 860 sekä 869—873 jakosuunnitelmaa varten; ehdotus Vallilassa sijaitsevien, kivitaloja varten varattujen tonttien järjestelyä varten, siihen kuuluvine julkisivukaavioineen, mitä ehdotuksia kaupungin viranomaiset eivät kuitenkaan vuoden varrella loppuun käsitelleet; ehdotus Käpylän huvila-alueen laajennusta varten, käsittävä 34 uutta korttelia, sekä korttelien n:o:jen 800, 801, 803, 804 ja 809 julkisivukaaviot; jakosuunnitelma Kumtähden asuntoalueen järjestelyä varten, käsittävä 22 korttelia, mitä asiaa ei loppuun käsitelty; jakosuunnitelma Käpylän Taivaskallion asunto-alueen järjestelyksi, käsittävä 10 korttelia, mitä asiaa ei loppuun käsitelty; lopullinen jakosuunnitelma Hermannin I varten; ehdotus Mustikkamaan järjestelyksi sekä ehdotus Lätisen ja Itäisen Viertotien laajentamiseksi.

Seuraavat asemakaavanmuutospiirustukset laadittiin: Kaisaniemen kansakoulutontin järjestely korttelissa n:o 41, tonttien n:o:jen 29 ja 31 yhdistäminen Runebergkadun varrella korttelissa n:o 427; korttelien n:o:jen 382 ja 383 järjestely; tonttien n:o 6 Aleksanterinkadun varrella ja n:o 1 Katariinankadun varrella yhdistäminen korttelissa n:o 4; sisäiset rakennusrajat korttelissa n:o 478 sekä tonttien n:o:jen 6 ja 8 yhdistäminen Floratien varrella korttelissa n:o 525, mitkä kaupunginasemakaavanmuutokset sisäasiainministeriö vahvisti vuoden varrella sekä sitäpaitsi korttelin n:o 20 järjestely; tonttien

n:o 4 Töölönkadun varrella ja n:o 6 Dagmarkadun varrella yhdistäminen korttelissa n:o 407 sekä tonttien n:o:jen 30 ja 32 yhdistäminen Museokadun varrella korttelissa n:o 424.

Sisäsiainministeriö vahvisti aikaisemmin laaditut asemakaavanmuutospiirustukset, koskevat kortteleja n:o:ja 30 ja 120.

Noin 80 kirjallista lausuntoa annettiin, useimmat valaistuna oheenliitetyillä kartanaineistoilla, jotka koskivat osin yllämainittuja suunnitelmia, osin muita asioita, joista mainittakoon: tonttipaikkojen luovuttaminen eduskuntataloa, uimahallia, teknillistä opistoa, ruotsalaista tyttökoulua ja merentutkimuslaitosta varten, alueen varaaminen keuhkotautisairaala varten, Diakonissalaitoksen alueen laajentaminen, Unioninkadun ajotien alentaminen, Kaisaniemenkadun oikaiseminen, kaupungin ja Hagan kauppalan välisen rajan järjestely, kysymys asemakaavakilpailusta käsittävä ratapihaa ympäröivien kaupunki-alueiden uudelleen järjestelyyn, sotaväen harjoituspaikasta, sekä Kumtähden siirtolapuutarhojen järjestelystä.

Sittenkun valtuusto kaupungin asemakaava-arkkitehdin esityksestä oli myöntänyt varoja kaupungin osanottoa varten Gööteporin kansainväliseen kaupunkirakennusnäyttelyyn heinä- ja elokuussa, jossa Helsingin kaupungille osoitettiin laaja ja huomattu tila, valmistettiin asemakaavaosastolla laajahko näyttelykokoelma, joka käsitti sekä historiallisia että uudempia asemakaavoja, tilastollisia karttoja, lentokuvia, uudempien asuntoalueiden rakentamista valaisevia piirustuksia ja valokuvia y. m. Aineiston kuljetuksen ja näyttelleanon toimitti Suomen kaupunginrakentajaliitto. Yleisten töiden hallitus myönsi sekä asemakaava-arkkitehdille että apulaisarkkitehdille matka-apurahat opintoja varten Tukholmassa ja Gööteporissa.

Puisto-osasto. Vuonna 1923 oli ilma sateinen ja sademäärä niin runsas ettei istutusten kastelu sanottavassa määrässä ollut tarpeen. Tämän kautta syntyneet säästöt käytettiin pääasiallisesti ruohokenttien hoidon parantamiseen, jotka, kuten tunnettu, ylläpitovarojen puutteessa olivat joutuneet rappiolle.

Vuoden kuluessa istutettiin kukkivia kasveja seuraaviin paikkoihin: Runebergin esplanadiin, Aleksanteri II:sen ja Snellmanin patsaalle, Ritarihuoneen puistoon, Katajanokan puistoon, Eiran puistoon, Engelauealle, Arkadia-, Salomonin- ja Henrikinkadun risteyksessä olevalle aukealle, muutamille haudoille, Marian sairaalan alueelle sekä Eläintarhan talvipuutarhan pengermille. Istutettujen kukkien lukumäärä oli 23,298 kpl. arvoltaan 82,145 markkaa.

Istutusten ja puutaimistojen ylläpitoa varten oli menoarvioon otettu 632,000 markkaa ja lisämäärärahaa myönnettiin vuoden varrella 120,000 markkaa kun taas kustannukset nousivat 748,252: 57 markkaan.

Puisto-osaston kauppapuutarha tuotti 379,307: 25 markkaa. Nettovoitto nousi 135,245: 60 markkaan.

Varasto-osasto. Tilivuonna kuului varasto-osaston henkilökuntaan kaupunginvarastopäällikkö, kirjanpitäjä ja kaksi konttoriapulaista; päävaraston henkilökuntaan varastonhoitaja ja konttoristi sekä työpajojen henkilökuntaan konemestari ja tuntikirjoittaja.

Varasto-osaston toiminta käsitti kaupungin Malminkadulla olevan päävaraston (kaupungin varastopihan) hoidon, ja siellä olevat työpajat ja Ruoholahden ja Hakaniemenvarastot sekä rakennuskonttorin tarvitseman aineiston ja kaluston oston.

Varastopihan työpajoissa, jotka ovat puusepän työpaja, levysepän työ-

paja, konepaja sepänpajoineen, maalarin työpaja ja satulasepän työpaja, tehtiin töitä 1,049,879: 98 markalla, niistä 1,022,125: 08 markalla rakennuskonttorin eri osastoille ja 27,754: 90 yksityisille henkilöille, kuten allaolevasta yhdistelmästä tarkemmin ilmenee:

	Työainekus-		Työkustan-		Yhteensä.	
	tannukset.		nukset.			
Satama- ja rautatieosasto	183,736	39	281,085	69	464,822	08
Katu- ja viemäriosasto	25,431	05	67,506	46	92,937	51
Geodeettinen osasto	2,228	60	4,623	89	6,852	49
Talorakennusosasto	87,846	55	167,663	75	255,510	30
Kaupungin asemakaavaosasto	1,048	60	1,166	90	2,215	50
Puisto-osasto	14,873	30	24,175	45	39,048	75
Varasto-osasto	73,142	20	87,596	25	160,738	45
Muita kunnan virastoja sekä yksityisiä henkilöitä	11,739	80	16,015	10	27,754	90
Yhteensä	400,046	49	649,833	49	1,049,879	98

Varastossa löytyvien rakennustarpeiden arvo oli tammikuun 1 p:nä 1923 2,424,306: 84 markkaa, vuoden varrella ostettiin aineita 1,825,938: 39 markalla ja kulutettiin 2,652,218: 55 markalla, joten säästö vuoteen 1924 oli 1,598,026: 68 markkaa.

Tarveaineiden kulutus jakaantui eri kuluttajien kesken seuraavasti: satama- ja rautatieosasto 1,304,066: 24 markkaa, katu- ja viemäriosasto 448,829: 25 markkaa, talorakennusosasto 425,225: 15 markkaa, puisto-osasto 49,506: 70 markkaa, geodeettinen osasto 41,955: 75 markkaa, varasto-osaston työpajat 251,260: 31 markkaa ja muut osastot sekä yksityiset henkilöt 131,375: 15 markkaa.

Tilivirasto. Rakennuskonttorin tilivirastossa työskenteli vuonna 1923 sama henkilökunta kuin edellisinä vuosina. Tilitodistuksia oli 9,258 ja meneviä kirjelmia 1,043. Tiliviraston määrärahaa säästettiin 28,767: 50 markkaa.

Kaupungin metsäin hoito. Metsän kaatoa toimitettiin Käpylän katuosilla, mikäli uusia katuja avattiin. Tällöin saatiin 53 m. syltä sekahalkoja, 62 kallionpeitekoivua, 1,803 j. m. mänty- ja kuusitukkeja, 107 j. m. parruja ja 221 j. m. piiruja, jotka kaikki vietiin kaupungin eri työpaikoille. Sitäpaitsi sai kunnalliskoti 30 joulukuusta. Rekolan ja Korppaksen alueilta hakattiin m. m. Suomen metsästyshdistyksen ampumaradan laajentamista varten 75 m. syltä sekahalkoja, joista 11.5 syltä vietiin metsänvartija-asunnolle ja loput käytettiin kaupungin omiin tarpeisiin, jota paitsi kuusenhavuja lähetettiin muistopatsaille juhlapäivinä.

Metsänpuhdistusta ja apuharvennusta toimitettiin pienemmässä määrässä m. m. sotilasampumaradan tienoilla.

Kulovalkeata tai sen alkua oli ainoastaan 16 p:nä heinäkuuta Koskenkylän kalliolla, jolloin koko vahinko rajoittui vartiomiskustannuksiin 61: 90 markkaan.

Metsänraiskausta ei mainittavassa määrässä tapahtunut. Kertomusvuonna pantiin vuonna 1914 pystytettyjen varoitustaulujen sijaan 12 uutta sopiville paikoille tien varsilla. Varoitustauluja oli vuoden lopulla 17. Metsien ylimääräistä vartioimista ei kertomusvuonna tarvittu.

Metsäntuotteita ei myyty, lukuunottamatta 6 syltä entiselle metsänvartija-

asunnolle Eläintarhassa jätettyjä sekahalkoja, jotka myytiin 1,500 markalla sekä 5 pienempää puuta Reimarsin alueelta, jotka myytiin 50 markalla Uudemaan läänin tiepiirikonttorille.

Vanhemman metsänvartijan toimi lakkautettiin huhtikuun 1 p:nä, mutta sai hän kuitenkin maksutta asua paikallaan lokakuun 1 p:än asti, jolloin nuorempi metsänvartija muutti sinne ja toimitetun inventoimisen jälkeen otti haltuunsa kaikkien kaupungin metsäin vartioinnin, joiden yhteinen pinta-ala on tuskin 650 ha.
